

Mellan imperativ och inspiration

Bundenhet och frihet
i förhållande till
föregående fall i några
olika domstolssystem

Eric Bylander

Bundenheten och friheten
i förhållande till föregående
fall (precedensfall)
är inte densamma i alla
domstolssystem.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Precedent>

Vems
bundenhet
av vad
vid vilket
äventyr
för vem
var?

Vems bundenhet av vad vid äventyr av vad för vem var?

- *Inom en och samma sak (intraprocessuellt)*
- Mellan två olika saker (interprocessuellt)
- Inom samma instans
- Mellan olika instanser
- Inom samma rättssystem
- Mellan olika rättssystem

Vems bundenhet av vad vid äventyr av vad för vem var?

- De aktuella domstolarnas respektive ställning och relation
- Relevans på grund av likheten mellan fallen
- Rättssatsernas tydlighet
- Argumentationens styrka

Imperativ

- Avvikelse utgör straffbart tjänstefel
- Avvikelse grundar skst-ansvar för staten
- Avvikelse utgör resningsgrund
- Avvikelse föranleder ändring
- Anförs rimliga skäl kan domstolen avvika
- Domstolen gör klokt i att ta intryck

Inspiration

Prejudikatbundenhetens styrka enligt Högsta domstolen

- Att hovrätt avvikit från prejudikat av HD har **inte** ansetts grunda skadeståndsskyldighet för staten. (NJA 1994 s. 194)
- Underdomstolar är inte bundna av HD:s prejudikat.
- Prejudikat har stor betydelse vid bedömning om en domstol i sin rättstillämpning gjort sig skyldig till fel eller försummelse.

Forts.

Prejudikatbundenhetens styrka enligt Högsta domstolen (forts.)

- Utrymme måste lämnas för domstolarnas **rättsskapande** verksamhet.
- En domstol bör ha vissa möjligheter att **avvika** från tidigare rättspraxis.
- Anför domstolen **rimliga skäl** för att tillämpa lagen på ett annat sätt kan en sådan rättstillämpning i vart fall inte föranleda skadeståndsskyldighet för staten.

Prejudikatbundenhet som mänsklig rättighet

- The requirements of legal certainty and the protection of the legitimate confidence of the public do not confer an acquired right to **consistency** of case-law.
- Case-law **development** is not, in itself, contrary to the proper administration of justice since a failure to maintain a dynamic and evolutive approach would risk hindering reform or improvement.

(Şahin & Şahin mot Turkiet, 2011)

Prejudikatbundenhet som mänsklig rättighet

”the Court finds that there has nevertheless been a breach of Article 6 of the Convention on account of the **profound and persistent judicial uncertainty** which had not been remedied by the Supreme Court in a satisfactory manner”

(Živić mot Serbien, 2011)